

Üniversite Öğrencilerinde Narsisistik Eğilimler, Bağlanma Stilleri ve Sosyal Medya Kullanımı*

Investigation on University Students' Narcissistic Tendencies, Attachment Styles and Social Media Usage*

Leyla KAYA, Melek KALKAN

ÖZ

Bu çalışmanın amacı narsisizmin, "Facebook" kullanım nedenleri ve bağlanma stilleri ile ilişkisini araştırmaktır. Araştırmanın örneklemini Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 346 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin 225'i (%65) kadın, 121'i (%35) erkektir. Örnekleme giren bireylerin yaş ortalaması $\bar{x}=20.68$ ($ss=1.838$)'dir. Araştırmada katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin soruların yer aldığı 'Kişisel Bilgi Formu', narsisizm düzeylerini ölçmeye yönelik 'Narsisizm Kişilik Envanteri', bağlanma stillerini ölçmeye yönelik 'Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II' ve "Facebook" kullanım nedenlerini ölçmeye yönelik ilgili amaç için geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS 22 kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak Pearson momentler katsayısı ve çok yönlü varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda ulaşılan bulgular şu şekildedir: Öğrencilerin narsisizm düzeyi ile "Facebook" kullanım nedenleri ölçeğinin 'narsisizm' alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ve narsisizm ile "Facebook" kullanım nedenleri ölçeğinin 'kişisel durum' alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin narsisizm düzeyi ile kaygılı bağlanma düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki ve narsisizm düzeyi ile kaçınan bağlanma düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin bağlanma stilleri, "Facebook" kullanım nedenleri ve narsisizm arasındaki ilişkinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği, MANOVA analizi ile test edilmiştir. Hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla yapılan ANOVA bulgularına göre, kaygılı bağlanma puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; kaçınan bağlanma puanı, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kadın katılımcıların ortalamaları, erkeklere göre daha yüksektir. Narsisizm puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkek katılımcıların narsisizm puanı, kadın katılımcılara göre daha yüksektir.

Anahtar Sözcükler: Narsisizm, Sosyal medya, Facebook, Bağlanma stilleri

ABSTRACT

The primary goal of this study is to examine the relationship between narcissism levels and Facebook usage and attachment styles of university students. To fulfill these aims, 346 students who are studying at Ondokuz Mayıs University participated in the study, 225 (%65) of the participants were female, and 121 (%35) were male. The mean age of the participants was 20.68 ($sd= 1.838$). 'The Personal

Kaya L. & Kalkan M., (2019). Üniversite öğrencilerinde narsisistik eğilimler, bağlanma stilleri ve sosyal medya kullanımı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 9(2), 243-249. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.326>

*Bu çalışma, Leyla Kaya'nın Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.
*This study was produced from Leyla Kaya's Master Thesis.

Leyla KAYA

ORCID ID: 0000-0002-2603-1994

Psikolog, Samsun, Türkiye
Psychologist, Samsun, Turkey

Melek KALKAN (✉)

ORCID ID: 0000-0002-1280-5952

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Samsun, Türkiye
Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Samsun, Turkey
mkalkan@omu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 27.06.2018

Kabul Tarihi/Accepted : 04.02.2019

Information Form' which includes participants' personal information, 'Narcissistic Personality Inventory' which was used to measure narcissism level of participants, 'Experiences in Close Relationships Inventory-II' which was used to measure attachment styles were delivered to the participants. In addition to these, a scale was developed in order to measure "Facebook" usage. The analysis of the obtained data was performed by SPSS 22. For the purpose of the study, Pearson moment coefficients and multivariate analysis of variance (MANOVA) were used. According to the results of the study, a positive correlation was found between students' narcissism levels and one of the subscales of "Facebook" Usage Scale which is about narcissism, and also it was found that there is a positive correlation between narcissism and one of the subscales of "Facebook" Usage Scale which is personal status subscale. It was found that there is a negative correlation between the level of narcissism and the level of anxious attachment of students, and negative correlation was found between the level of narcissism and level of avoidant attachment of students.

Keywords: Narcissism, Social media, Facebook, Attachment styles

GİRİŞ

Narsisizm kavramı, ilk kez 1908'de Sadger'in bir makalesinde yer almıştır (Kızıltan, 2006). Psikanalitik literatürde önemli bir yere sahip olan narsisizm kavramı, Amerikan Psikanaliz Derneği tarafından "psikolojik ilginin kendilik üzerinde yoğunlaşması" olarak tanımlanmaktadır (Fine & Moore, 1967; Akt: Anlı & Bahadır, 2007).

Genel olarak büyülenmecilik, onaylanma ve beğenilme ihtiyacı, başkalarına karşı ilgisizlik ve empati yoksunluğuyla tanımlanan narsisizm (İnan, 2015), Twenge ve Campbell'a (2010) göre günümüzde salgın boyutuna ulaşmıştır. Bu noktada, patolojik ve sağlıklı narsisizm arasındaki ayrımı dikkat çekmek önemlidir: Sağlıklı narsisizm, gerekli ve değerli bir eğilim olarak kabul edilmekte (Cihangiroğlu, 2012); bireyin kendisine ve kusurlarına gülebilmeye imkanı sağlamaktadır (Sayar, 2013). Patolojik narsisizm ise büyülenmecilik, aşırı bencillik, başka insanlardan hayranlık ve takdir elde etmeye yönelik aşırı isteğe karşı; başkalarına karşı bir ilgi eksikliği ve eşduyum yoksunluğunun hâkim olduğu bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Kernberg, 2012).

Son yıllarda gelişen ve artan sosyal ağ kullanımının, narsisizmin hızlanmasında önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir (Twenge & Campbell, 2010). Bugün dünyanın en yaygın toplumsal paylaşım ağı haline gelen "Facebook" sitesi (Toprak et al., 2014), öncelikle insanların birbiriyle iletişim kurması için tasarlanmış, ancak ilerleyen zamanda "Facebook Uygulamaları" adı altında hizmetler sunulmaya başlanmıştır (Taydaş, 2012). Kullanıcılar böylelikle, sunulan uygulamalardan faydalanarak "Facebook"ta kendilerine birer kimlik inşa edebilmekte (Toprak et al., 2014) ve seyircileri tarafından algılanılmasını istedikleri benliği destekleyecek şekilde paylaşımında bulunabilmektedir (Karaoğlu, 2015).

Narsisistlerin, "MySpace" ve "Facebook" gibi sosyal paylaşım sitelerinde çok başarılı olduklarını vurgulayan Twenge ve Campbell (2010), bu sitelerin yapısının narsisistin kendini tanıtmaya, gururunu okşayan fotoğraflarını seçme ve en çok arkadaşına sahip olma gibi 'becerilerini' ödüllendirdiğini savunmaktadır (Boyd & Ellison, 2008).

Diğer taraftan narsisizmin gelişimine ilişkin çalışmalar incelendiğinde, Lasch, Winnicott, Kohut gibi teorisyenlerin

narsisistik patolojinin temelinde anne bakımı ve ilgisindeki yetersizlikleri ve sosyal ilişkileri gördüğü dikkat çekmektedir (Sayar, 2013).

Bağlanma kuramı, çocuk ve bakıcısı arasında gelişen ve onun benliğine ve dünyaya bakışını etkileyen bağ ile ilişkilidir (Collins & Read, 1990). Kuram, çocukların ilk bakıcılarıyla kurdukları duygusal bağın nasıl ortaya çıktığı ve kişiliğin ve kişiler arası ilişkilerin çocukluk dönemindeki bu bağlanma ilişkisinden nasıl etkilendiği üzerinde durmaktadır (Arslan, 2008).

Bennett (2006)'a göre, bağlanma modelleri -güvenli, güvensiz ve dağınık (dezorganize)-, çocuğun gelişiminin her alanına işlemektedir. Güvenli bağlanmayı sağlayan içsel modele sahip bir çocuk, daha sağlıklı bir kendilik geliştirecektir. Çünkü bu çocuk, korunma ve onaylanmaya ihtiyaç duyduğu anda, bunları karşılayacak birinin varlığına ilişkin olumlu zihinsel temsillere sahiptir ve bu içsel temsiller, daha sonraki süreçte kişinin, normal/sağlıklı narsisizm geliştirmesi için bir kaynak teşkil edecektir. Ancak diğer taraftan ebeveynin küçümseyici ("dismissive") tavırlarını içselleştirerek güvensiz bağlanma modeli geliştiren çocuk, kişilerarası yorumlama kapasitesindeki eksikliklerden dolayı narsisistik patolojiye daha yatkın olacaktır (Bennett, 2006).

Ayrıca Kernberg, narsisizmin temelinde soğuk, ilgisiz, reddedici ebeveynlik stillerinin olabileceğini ifade ederken; narsisizm ya da şişirilmiş kendilik temsili, benliği terk edilme ya da yeniden reddedilmeye karşı bir savunma olarak tanımlanmaktadır. Kohut ise büyülenmeci kendiliğin gelişiminde soğuk, uzak, ilgisiz fakat diğer taraftan da çocuğu aşırı şımartan ebeveynlik stillerine vurgu yapmaktadır (Eldoğan, 2016). Bu açıdan narsisizmi, kişilerin ebeveynleriyle kurdukları ilişkilerin, onların kendilik ve diğerlerine ilişkin temsillerini ve ilerleyen zamanlardaki ilişkilerini etkilediğini öne süren bağlanma kuramı ile birlikte ele almanın işlevsel olacağı düşünülmektedir (İnan, 2015). Bu bağlamda bakıldığında, patolojik düzeyde narsisizmin kişiden daha çok içinde yaşadığı çevreyi olumsuz yönde etkileyeceği göz önünde bulundurulduğunda; artan narsisizmle ilgili önlemler alınması amacıyla bu araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Facebook kullanımına ilişkin elde edilecek sonuçlar, narsisizm ile birlikte ele alınacak ve narsisizmin gelişim artmasına yol açıp açmadığı irdelenebilecektir. Böylelikle, sosyal ağları kullanmayla ilgili bilinçlendirme çalışmalarında,

araştırma sonuçlarından faydalanılabilecektir. Son olarak araştırmadan elde edilecek bulgularla, narsisizmin sağlıklı veya sağlıklı gelişiminde bağlanma stillerinin ne derece etkili olduğu tespit edilecek ve ulaşılabilecek sonuçlar, ebeveynlere yönelik bilinçlendirme çalışmalarında kullanılabilecektir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında, narsisizmin “Facebook” kullanım nedenleri ve bağlanma stilleri ile ilişkisini araştırmak, bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencileri; örneklemini ise 2015-2016 öğretim yılında Fen-Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İktisadi Bilimler Fakültesi ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören ve amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilen 346 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 225’i (%65) kadın, 121’i (%35) erkektir. Örnekleme giren bireylerin yaş ortalaması $\bar{x}=20.68$ ($Ss=1.838$)’dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin soruların yer aldığı ‘Kişisel Bilgi Formu’, narsisizm düzeylerini ölçmeye yönelik ‘Narsisizm Kişilik Envanteri’, bağlanma stillerini ölçmeye yönelik ‘Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II’ ve “Facebook” kullanım nedenlerini ölçmeye yönelik olarak da ilgili amaç için geliştirilen ölçek kullanılmıştır.

Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE): Raskin ve Hall (1979) tarafından, herhangi bir klinik belirti göstermeyen popülasyonda narsisizm boyutundaki bireysel farklılaşmaları ölçmek amacıyla “Narcissistic Personality Inventory (NPI)” ölçeği geliştirilmiştir. 2000 yılında Kızıltan tarafından ‘NPI Ölçeğinin Türkçe Formu Dil Eşdeğerliliği, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları’ adlı tez çalışması kapsamında ölçeğin Türkçeye uyarlaması yapılmıştır (Akt: Kızıltan, 2000).

NKE’nin güvenilirlik çalışması, içsel tutarlılık ve test-tekrar test teknikleri aracılığıyla yapılmıştır. İçsel tutarlılık çalışması üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış ($n=339$); madde-toplam korelasyonu ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. NKE’yi oluşturan 40 madde içinde 14. maddenin düşük korelasyona sahip olduğu ($r=.008$, $p>.05$) saptanmış ve bu madde ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca faktör analizi sonucunda 12., 13., 17., 28. ve 35. maddelerin faktör yapısına uygun olmadıkları saptanmış, bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Diğer maddelerin madde-toplam korelasyonları .14 ve .50 arasında değişmektedir ($p<.01$). Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .84 olarak bulunmuştur. 34 maddeden oluşan NKE’den alınabilecek en yüksek puan 34, en düşük puan ise 0’dır (Kızıltan, 2000).

Bu araştırma için iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .82 bulunmuştur.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II): Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, yetişkin bağlanma stillerini ölçmek amacıyla geliştirilen bir ölçektir. Fraley, Waller ve

Brennan (2000) tarafından geliştirilen ölçek, 18’i kaygı ve 18’i kaçınma boyutlarını ölçmek üzere 36 maddeden oluşmaktadır (Akt: Selçuk, Günaydın, Sümer & Uysal, 2005).

Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonucunda, özdeğeri 1’in üzerinde yedi faktör bulunmasına rağmen, faktör sayısının belirlenmesine ilişkin kriterler iki faktörlü bir çözümü desteklemiştir. İki faktörlü çözüm sonucunda toplam varyansın %38’i açıklanmıştır. Alt boyutlar için bakıldığında ise, kaçınma boyutuna karşılık gelen birinci faktörün toplam varyansın %21.36’sını; kaygı boyutuna karşılık gelen ikinci faktörün toplam varyansın %16.33’ünü açıkladığı belirlenmiştir (Selçuk et al., 2005).

Ölçeğin iç tutarlılığı ile ilgili analiz sonucuna göre, hem kaçınma boyutları hem de kaygı boyutları yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olup, Cronbach alfa katsayıları bu boyutlar için sırasıyla .90 ve .86 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin kaygı ve kaçınma boyutlarının test-tekrar test güvenilirlikleri her iki zamanda da ölçeği dolduran 86 katılımcının verileri kullanılarak yapılmış; analiz sonucunda kaygı boyutunun .82 ve kaçınma boyutunun .81 oranında test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu bulunmuştur (Selçuk et al., 2005). Bu araştırma için kaygı boyutuna ilişkin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .84 bulunurken, kaçınma boyutu için .81 bulunmuştur.

“Facebook” Kullanım Nedenleri Ölçeği: Ölçek, Gülnar, Balcı ve Çakır (2010) tarafından “*Motivations of Facebook, You Tube and Similar Web Sites*” isimli çalışmalarında kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Söz konusu ölçek, üniversite öğrencilerinden ($n=728$) elde edilen verilerle ve İngilizce geliştirilmiş olup, 44 madde ve yedi alt faktöre sahiptir.

Taydaş (2012) tez çalışması kapsamında, “*Facebook*” ve *Benzeri Siteleri Kullanım Motivasyonları Ölçeği*’ni Türkçeye çevirerek kullanmıştır. Üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği pilot uygulama sonucunda, ölçeğin Cronbach alfa değerini .910 olarak hesaplamıştır. Ölçeğin KMO değeri .898’dir. Taydaş (2012) tarafından ölçeğe ilişkin faktör analizi yapılmış, toplamda 32 madde ve yedi alt boyut saptanmıştır. Bu alt boyutlar *narsisizm*, *kişisel durum*, *boş zaman değerlendirme*, *ilişki kurmak*, *eğlence*, *bilgi araştırma* ve *motivasyon* ve *rahatlama* olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada ölçeğin *narsisizm* ve *kişisel durum* alt boyutları kullanılmıştır. Bu alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerleri sırasıyla .883 ve .817’dir (Taydaş, 2012).

Bu çalışma için hesaplanan iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı *narsisizm* alt boyutu için .86 bulunurken, *kişisel durum* alt boyutu için .82 olarak hesaplanmıştır.

Veri Analizi

Bilgi toplama işlemi bitirildikten sonra elde edilen verilerin analizi SPSS 22 kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak Pearson momentler katsayısı ve çok yönlü varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır.

BULGULAR

Aşağıda, araştırmanın amaçlarına ilişkin yapılan istatistiksel işlemler sonucunda ulaşılabilecek bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin Narsisizm Düzeyleri ile Bağlanma Düzeyleri ve “Facebook” Kullanım Nedenleri Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin narsisizm düzeyleri ile bağlanma stillerinden *kaygılı* ve *kaçınan* bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson korelasyon katsayısı analizi sonuçları ile narsisizm düzeyleri ve “Facebook” kullanım nedenleri alt ölçeklerinden *narsisizm* ve *kişisel durum* düzeyleri arasındaki ilişkiyi test etmeye yönelik Pearson korelasyon katsayısı analizi yapılmıştır. Buna göre, narsisizm düzeyi ile *kaygılı* bağlanma düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=-.149, p<.01$) ve narsisizm düzeyi ile *kaçınan* bağlanma düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=.197, p<.01$) vardır. Ayrıca narsisizm düzeyi ile “Facebook” kullanım nedenlerinden *narsisizm* alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=.199, p<0.01$) ve narsisizm düzeyi ile “Facebook” kullanım nedenlerinden *kişisel durum* alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r=.200, p<0.01$).

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlanma Stilleri, “Facebook” Kullanım Nedenleri ve Narsisizm Düzeyleri Arasındaki İlişki

Öğrencilerin bağlanma stilleri, “Facebook” kullanım nedenleri ve narsisizm düzeyleri arasındaki ilişkinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği MANOVA analizi ile test edilmiştir. Bu amaçla yapılan MANOVA Testi bulgularına göre Wilks’ Lambda değeri .859 olarak bulunmuştur ($F=111.120, p<.01$). Hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla yapılan ANOVA analizi bulguları Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1’e göre, *kaygılı* bağlanma düzeyi, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$). *Kaçınan* bağlanma düzeyi, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.01$) ve kadın katılımcıların ortalamaları, erkek katılımcılara göre daha yüksektir. Bir diğer bulguya göre, narsisizm düzeyi, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.01$). Erkek katılımcıların narsisizm düzeyi, kadın katılımcılara göre daha yüksektir. Elde edilen son

bulgulara göre, “Facebook” kullanım nedenlerinden *narsisizm* alt boyutu, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Erkek katılımcılar, kadın katılımcılara göre daha yüksek ortalamaya sahiptir. “Facebook” kullanım nedenlerinden *kişisel durum* alt boyutu, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.01$). Erkek katılımcıların ortalaması, kadın katılımcılara göre daha yüksektir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulguların sonuçlarına ve bu sonuçların ilgili literatür ışığında tartışılmasına yer verilmiştir.

Araştırmada ilk olarak narsisizm düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre, narsisizm düzeyi ile *kaygılı* bağlanma stili ve *kaçınan* bağlanma stili arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Bir başka ifadeyle, güvensiz bağlanma stili arttıkça narsisizm düzeyi azalmaktadır.

Bu sonuçlar ilgili literatür ile örtüşmemekte; çeşitli çalışmalarda (Pistole, 1995; Smolewska & Dion, 2005; Ahmadi et al., 2013) güvensiz bağlanma stili ve narsisizm düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Bu durum, güvensiz bağlanma stili ve yüksek narsisizm düzeyinin her ikisinin de patolojik bir durum olması gerekçesine dayandırılabilir. Ancak burada ayırt edilmesi gereken husus, narsisizmin hangi dereceye kadar sağlıklı veya normal görülebileceğidir. Nitekim narsisizmin tehlikeli boyutlara ulaşmadığı sürece gerekli ve değerli bir eğilim olarak kabul edilebileceği (Cihangiroğlu, 2012); sağlıklı bir kişiliğin ve yaratıcı bir yaşamın tamamlayıcısı olarak narsisistik malzemelere gereksinim duyulabileceği (Hazan, 2013) ve kişinin kendisinde var olan ve diğerleri tarafından önemsenen değerleri beğenmesinin patolojik bir durum teşkil etmediği (Anlı, 2010) ifade edilmektedir.

Bu araştırma sonucunda, öğrencilerin narsisizm ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 13.03 ($Ss=6.147$) olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınacak en yüksek puanın 34 olduğu ve ölçek geliştirilirken, uygulama yapılan örneklemin ortalamasının

Tablo 1: Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlanma Stilleri, “Facebook” Kullanım Nedenleri ve Narsisizm Düzeyleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Tablosu

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	F	P
Kaygılı Bağlanma	Kadın	225	70.38	16.45	2.14	.144
	Erkek	121	67.60	17.40		
Kaçınan Bağlanma	Kadın	225	65.17	16.17	23.05	.000*
	Erkek	121	56.76	14.27		
Narsisizm	Kadın	225	11.77	5.87	29.39	.000*
	Erkek	121	15.38	5.97		
“Facebook” Ölçeği Narsisizm Alt Ölçeği	Kadın	225	13.63	5.04	4.60	.033**
	Erkek	121	14.90	5.66		
“Facebook” Ölçeği Kişisel Durum Alt Ölçeği	Kadın	225	12.69	4.19	13.62	.000*
	Erkek	121	14.62	5.35		

* $p<.01$, ** $p<.05$

kadınlar için 15.90 ve erkekler için 16.37 (Kızıltan, 2000) olarak hesaplandığı göz önünde bulundurulduğunda; mevcut araştırmanın örneklem grubunun, ölçeğin geliştirildiği grubun ortalamasına yakın olduğu ve dolayısıyla grubun normal/sağlıklı bir narsisistik eğilime sahip olduğu söylenebilir.

Bu doğrultuda, araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirilirken, narsisizm ve bağlanma stilleri için ortak odağı oluşturan benlik ve kendilik kavramlarına değinmek yol gösterici olacaktır. Bennett (2006)'a göre, güvenli bağlanmayı sağlayan içsel modele sahip bir çocuk, daha sağlıklı bir kendilik geliştirecektir. Çünkü bu çocuk, korunma ve onaylanmaya ihtiyaç duyduğu anda, bunları karşılayacak birinin varlığına ilişkin olumlu zihinsel temsillere sahip olacak ve bu içsel temsiller, daha sonraki süreçte sağlıklı/normal narsisizm geliştirmesi için bir kaynak teşkil edecektir. Güvensiz bağlanan bireylerde ise benliğe karşı olumsuz bir tutum ve düşük kendilik algısı söz konusudur (Solmuş, 2008; Cooper, Shaver & Collins, 1998).

Buna göre mevcut araştırma sonuçları ele alınacak olursa, kaygılı bağlanma ile narsisizm arasındaki negatif yönlü ilişkinin manidar olduğu söylenebilir. Kaygılı bağlanan birey, benliğe ve diğerlerine ilişkin olumsuz temsillere sahiptir ve benliğe ilişkin olumsuz temsil, bireyin sağlıklı narsisizm geliştirmesinin önünde bir engel teşkil edecek; kişi, kendinden ve yaşamından haz duyma becerisinden yoksun kalacaktır. Bu sebeple, düşük kaygılı bağlanma düzeyi sağlıklı narsisizm için istendik bir durumdur.

Bir diğer sonuç, kaçınan bağlanma azaldıkça narsisizmin arttığı yönündedir. Kaçınan bağlanan bireyler, diğerleriyle yakın ilişkiler kurma ve onlara güvenme konusunda zorluk yaşamaktadır. Bu durumun, bağlanma figürlerinden gelecek reddedilme ve dolayısıyla hayal kırıklığı yaşama tehlikelerine karşı bir savunma mekanizması olduğu ve bu sayede olumlu benlik algısını koruduğu (Oral, 2006) söylenebilir. İnsan sosyal bir varlık olması sebebiyle, diğerlerine karşı yoğun güvensizlik ve olumsuz inançlara sahipken, sadece kendi benliğini seviyor görünmesi onun sağlıklı bir narsisizm geliştirmesine yetmeyecektir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuca göre, kaygılı bağlanma düzeyi cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; kaçınan bağlanma düzeyi kadın katılımcılarda daha yüksektir. Işinsu (2003) da araştırmasında, kadınların erkeklerle göre daha fazla kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karasu (2013), erkeklerin güvenli ve saplantılı bağlanma stillerinde daha yüksek ortalamaya sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Mevcut araştırmada, kadın katılımcılarda kaçınan bağlanma stiline (olumlu kendilik-olumsuz başkaları modeli) daha fazla olması şu şekilde açıklanabilir: Kendilik algısı daha çok kişinin kendisi ile ilgili bir durumdur ve örneklem grubundaki kadın katılımcılar, üniversite öğrencisi olmaları sebebiyle, kendilik algılarını artıracak daha fazla eylem ve edime sahip olma avantajına sahiptir. Ancak öte yandan diğerlerine ilişkin temsiller, kültürel öğrenme ile edinilen kalıp-yargılar, yaşanan ikili ilişkiler ve toplumsal cinsiyete ilişkin imajlar gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

Araştırmada ele alınan ikinci problem, narsisizm düzeyi ile "Facebook" kullanım nedenleri arasındaki ilişkidir. Ulaşılan sonuçlara göre, narsisizm düzeyi ile "Facebook" kullanım nedenlerinden *narsisizm ve kişisel durum* alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bir başka ifadeyle, narsisizm düzeyi arttıkça, "Facebook"u narsisizm amaçlı ve kişisel durum sergileme amaçlı kullanma eğilimleri artmaktadır. İlgili literatüre bakıldığında, "Facebook" davranışları ve narsisizm arasında bu sonuçlarla örtüşen çalışmalar (Mahajan, 2013; Compier, 2013; Buffardi & Campbell, 2008; Ryan & Xenos, 2011; Oğuz, 2016; Koşan, 2015) olduğu görülmektedir.

Twenge ve Campbell (2010), sosyal paylaşım sitelerinin narsisizmi pekiştirdiğini ifade etmektedir. "Facebook", sunduğu özellikler ile narsisistik kendini tanıtmayı kolaylaştırmakta; kullanıcılarına, özellikle dikkat çekmek için fotoğraf paylaşmak, durum güncellemesi yapmak gibi kendini tanıtmaya ve teşhir etme olanakları sunmaktadır (Twenge & Campbell, 2010; Buffardi & Campbell, 2008; Carpenter, 2012). Kişiyi ait fotoğraf ve bilgileri içerdiğinden bir nevi sanal kimlik olarak algılanan "Facebook" profili (Acir, 2008), narsisistik ihtiyaçların karşılanması bakımından işlevsel bir ortam sağlamaktadır.

Ulaşılan bir diğer sonuca göre, erkek öğrencilerin narsisizm düzeyi kadınlardan daha yüksektir. Akar (2014); Yumuşak (2013); Amiriğargari (2013); Tritt, Ryder, Ring ve Pincus (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunun patolojik narsisizme sahip olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, erkeklerin daha yüksek narsisizme sahip olmasına ilişkin sonucu toplumsal faktörlerle açıklamak uygun olacaktır. Modern çağa rağmen içinde yaşanılan kültürün ataerkil bir yapıda olması ve 'erkek' cinsiyetinin toplumda hâlâ olumlu bir 'özellik' gibi görülmesi, erkeklerin çocukluklarından itibaren daha yüksek bir özgüven ile yetiştirilmesini sağlamaktadır. Kadınlara nazaran daha özgür bir ortamda yetişen ve hayatını sürdüren erkeklerin bu açıdan bakıldığında; girişkenlik, özgüven, gerçekçi ve olumlu kendilik algısı gibi özelliklerle tanımlanan narsisizme daha fazla sahip olması beklendik bir durumdur. Ayrıca bu sonuç, erkeklerin narsisistik özellikleri daha açık sergileyebilmelerine de bağlanabilir.

Araştırmadan elde edilen son bulgu, erkek katılımcıların "Facebook"u narsisizm ve kişisel durum sergileme amaçlı daha fazla kullandıkları yönündedir. Taydaş (2012) ve Ök (2013) de araştırmaları sonucunda benzer sonuçlara ulaşmıştır. Özkan (2013) da çalışması sonucunda, erkeklerin sosyal ağları, tanıma ve tanınma amaçlı daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca bu sonuç, araştırmanın bir diğer bulgusu olan erkeklerin daha yüksek narsisizme sahip olması sonucu ile tutarlılık göstermektedir.

Bu araştırma bazı sınırlılıklar taşımaktadır. Öncelikle araştırmanın örneklemini oluşturan bireyler Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla benzer özellikler gösteren örneklem gruplarına genellenebilirliği sağlanabilir. ayrıca toplumun farklı kesimlerini temsil eden örneklerle çalışılmasının, sonuçların genellenebilirliği açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin

narsisizm düzeylerine ilişkin sonuçlar, Narsisizm Kişilik Envanteri (NKE) ile elde edilen verilerle; bağlanma stillerine ilişkin sonuçlar, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) ile elde edilen verilerle ve "Facebook" kullanım nedenleri, ilgili amaç için geliştirilen ölçekten elde edilen verilerle sınırlıdır. Bu araştırmada narsisizm, normal popülasyonda çalışılmıştır. Gelecek araştırmalarda Narsistik Kişilik Bozukluğu tanısı almış kişilerle de yürütülmesi önerilmektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırmada, sosyal paylaşım ağlarından "Facebook" sitesine yönelik kullanım amaçları araştırılmıştır. Gelecek araştırmalarda, son zamanlarda genç nüfus arasında daha popüler olan "Instagram", "Snapchat", "Twitter" gibi sosyal paylaşım siteleri de araştırmaya dâhil edilebilir.
- Ebeveynlerin çocuğun tüm psikolojik gelişiminde en önemli rolü oynadığı göz önünde bulundurulduğunda, çocuk yetiştirmede dikkat edilmesi gereken hususlar veya çocuğun psiko-sosyal gelişimi gibi konularda üniversite işbirliği ile ebeveynlere bilgilendirme çalışmaları, eğitimler, seminerler düzenlenebilir.
- Üniversite öğrencilerine yönelik sosyal medya bilincini kullanımı konusunda seminerler ve sosyal medya kullanım amaçlarına ilişkin farkındalık oluşturmak için etkinlikler düzenlenebilir.
- Narsisizmin özgüvenden farkı gibi konularda üniversite öğrencilerine eğitimler verilerek, narsisizme ilişkin farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalar planlanabilir.

KAYNAKLAR

Acır, E. (2008). *İnternetin Türk toplumunun iletişimindeki rolü: Facebook'taki Türkiye* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ahmadi, V., Ahmadi, S., Honarmand, M. M., Zargar, Y., Arshadi, N. & Mirshekar, S. (2013). The relationship between attachment styles and narcissism among students of Shahid Chamran University in Iran. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 84, 215-218.

Akar, A. (2014). *PDR ve psikoloji programı öğrencilerinin empatik eğilimleri ve narsistik kişilik özelliklerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Amirgargari, A. (2013). *Kadına yönelik şiddet, narsizm ve saldırganlık arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Anlı, İ. (2010). *Psikanalizde narsisizm*. İstanbul. Nobel Tıp Kitabevleri.

Anlı, İ., & Bahadır, G. (2007). Kendilik psikolojisine göre narsistik ve sınır kişilik bozukluğu. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 27, 1-12.

Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Bennett, C. S. (2006). Attachment theory and research applied to the conceptualization and treatment of pathological narcissism. *Clinical Social Work Journal*, 34(1), 45-60.

Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2008). Social network sites: Definition, history and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, 210-230.

Buffardi, L. E., & Campbell, W. E. (2008). Narcissism and social networking web sites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 1303-1314.

Carpenter, C. J. (2012). Narcissism on Facebook: Self-promotional and anti-social behavior. *Personality and Individual Differences*, 52, 482-486.

Cihangiroğlu, N. (2012). Narsistik kişilik ile kuramsal bağıllık arasında bir ilişki var mıdır? *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(2), 119-126.

Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.

Compiet, K. (2013). *Narcissism on Facebook: Appearance and evaluation of narcissistic Facebook behavior* (Yüksek lisans tezi). University of Amsterdam, Graduate School of Communication, Amsterdam.

Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380-1397.

Eldoğan, D. (2016). Hangi narsizm? Büyükleme ve kırılma narsizmin karşılaştırılmasına ilişkin bir gözden geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.

Fine, B. D., & Moore, B. E. (1967). *A glossary of psychoanalytic terms and concepts*. New York: American Psychoanalytic Association.

Akt: Anlı, İ. & Bahadır, G. (2007). Kendilik psikolojisine göre narsistik ve sınır kişilik bozukluğu. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 27, 1-12.

Fraley, R. C., Waller, N. G. & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350-365. Akt: Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. & Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örneğinde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.

Gülner, B., Balcı, Ş., & Çakır, V. (2010). Motivations of Facebook, YouTube and similar web sites users. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 54, 161-184.

Hazan, Y. (2013). Kohut'un narsisizm teorisinin klinik katkısı. (A. Kurtul, Çev.). *Psikanaliz buluşmaları 7: Narsisizm*. (pp. 75-82). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

İşinsu, M. (2003). *İkili ilişki biçimi ve süresi ile bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnan, E. (2015). Narsistik kişilik örgütlenmesinin bağlanma kuramı çerçevesinde ele alınması: Vaka örneği. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(1), 1-12.

Karaoğlu, B. (2015). *Gündelik hayatta benlik sunumunun sosyal paylaşım ağı Facebook üzerinden incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karasu, H. (2013). *Ergenlerde özerkliğin yordayıcısı olarak bağlanma stilleri ve proaktif kişilik yapılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

- Kernberg, O. F. (2012). *Sınır durumlar ve patolojik narsisizm*. (M. Atakay, Çev.). 3. Basım. İstanbul: Metis Yayınları
- Kızıltan, H. (2000). *Narcissistic Personality Inventory (NPI) ölçeğinin Türkçe formu dil eşdeğerliliği, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kızıltan H. (2006). Narsisizm ve psikopatolojisi. Retrieved from <http://www.psikomitoloji.com/attachments/article/79/narsisizm.makalesi.pdf>
- Koşan, Y. (2015). *Üniversite öğrencilerinin Facebook kullanımının narsisizm ve saldırganlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Mahajan, R. (2013). Narcissism, loneliness and social networking site use: Relationship and differences. *The Andhra Pradesh Journal of Psychological Medicine*, 14(2), 134-140.
- Oğuz, T. (2016). Çağdaş Narkisizos'lar: Facebook kullanım alışkanlıkları ve narsisizm. *Selçuk İletişim*, 9(2), 51-68.
- Oral, N. (2006). *Yeme tutum bozukluğu ile kişilerarası şemalar, bağlanma stilleri, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ök, F. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Özkan, Ö. (2013). *İnternet kullanımıyla ilgili değişkenlerin cinsiyet, kişilik özellikleri, yaşam doyumu ve bağlanma stilleri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pistole, M. C. (1995). Adult attachment style and narcissistic vulnerability. *Psychoanalytic Psychology*, 12(1), 115-126.
- Raskin, R., & Hall, C. S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological Reports*, 45, 590. Akt: Kızıltan, H. (2000). *Narcissistic Personality Inventory (NPI) ölçeğinin Türkçe formu dil eşdeğerliliği, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness and Facebook usage. *Computers in Human Behavior*, 27, 1658-1664.
- Sayar, K. (2013). *Terapi: Kültürel bir eleştiri* (4. Basım). İstanbul: Timaş.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Smolewska, K., & Dion, K. L. (2005). Narcissism and adult attachment: A multivariate approach. *Self and Identity*, 4, 59-68.
- Solmuş, T. (2008). *Bağlanma ve aşkın iki yüzü*. İstanbul: Epsilon.
- Taydaş, O. (2012). *Serbest zaman etkinliği olarak Facebook kullanımının yalnızlıkla ilişkisi: Cumhuriyet Üniversitesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Toprak, A., Yıldırım, A., Aygül, E., Binark, M., Börekçi, S., & Çomu, T. (2014). *Toplumsal paylaşım ağı Facebook: "Görülüyorum öyleyse varım!"* (2. basım). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Tritt, S. M., Ryder, A. G., Ring, A. J., & Pincus, A. L. (2009). Pathological narcissism and the depressive temperament. *Journal of Affective Disorders*, 5, 1-5.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2010). *Asrın vebası: Narsisizm illeti* (Ö. Korkmaz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.